
MONOGRAFIE PRAWNICZE

CHARAKTER PRAWNY
ZARZĄDU
W SPÓŁCE AKCYJNEJ

RENATA TANAJEWSKA

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

RENATA TANAJEWSKA • CHARAKTER PRAWNY ZARZĄDU
W SPÓŁCE AKCYJNEJ

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Urszula Promińska (red.)

WKŁADY NIEPIENIĘŻNE DO SPÓŁEK HANDLOWYCH

*Emil Pływaczewski, Emilia Jurgielewicz-Delegacz,
Diana Dajnowicz-Piesiecka (red.)*

**WSPÓŁCZESNA PRZESTĘPCZOŚĆ I PATOLOGIE SPOŁECZNE
Z PERSPEKTYWY INTERDYSCYPLINARNYCH BADAŃ
KRYMINOLOGICZNYCH**

Piotr Zacharczuk

**OBSZARY SPECJALNE W POLSKIM PRAWIE
ADMINISTRACYJNYM**

Jarosław Grykiel

**UPRAWNIENIA WIERZycIELA Z UMOWY PRZEDWSTĘPNEJ
W RAZIE JEJ NIEWYKONANIA LUB NIENALEŻYTEGO
WYKONANIA PRZEZ DŁUŻNIKA**

Katarzyna Samulska

**ZASADA SZYBKOŚCI POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO
W PRAWIE POLSKIM**

*Ewelina Cała-Wacinkiewicz, Jerzy Menkes, Władysław Pęksa, Wojciech
Staszewski, Joanna Nowakowska-Matusecka (red.)*

**IDEE, NORMY I INSTYTUCJE KONGRESU WIEDEŃSKIEGO
– 200 LAT PÓŹNIEJ – PERSPEKTYWA MIĘDZYNARODOWA**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

CHARAKTER PRAWNY
ZARZĄDU
W SPÓŁCE AKCYJNEJ

RENATA TANAJEWSKA

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2017

Wydawca: Katarzyna Karnas

Recenzja naukowa: dr hab. Grzegorz Koziół

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet w Białymstoku

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2017**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-9686-6

ISBN e-book 978-83-255-9687-3

Niniejszą publikację dedykuję moim Rodzicom

Spis treści

Przedmowa	IX
Wykaz skrótów	XV
Wykaz literatury	XXV
Wykaz orzecznictwa	LXXIII
Rozdział I. Charakter prawny spółki akcyjnej	1
§ 1. Istota spółki akcyjnej	1
§ 2. Konstytutywne cechy spółki akcyjnej	22
§ 3. Struktura organizacyjna spółki akcyjnej	40
§ 4. Cel działalności spółki akcyjnej	50
§ 5. Wnioski	51
Rozdział II. Zarząd spółki akcyjnej w rozumieniu ustawy z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych	55
§ 1. Kompetencje i obowiązki zarządu spółki akcyjnej	55
§ 2. Ograniczenia związane z działaniem zarządu spółki akcyjnej oraz ograniczenia i przywileje związane z pełnieniem funkcji członka zarządu spółki akcyjnej	85
§ 3. Mandat członka zarządu jako więź prawna ze spółką	102
§ 4. Akcjonariusz jako członek zarządu spółki akcyjnej	119
§ 5. Uchwały zarządu spółki akcyjnej	129
§ 6. Członkowie zarządu spółki akcyjnej jako likwidatorzy	136
§ 7. Odpowiedzialność członków zarządu spółki akcyjnej	143
§ 8. Wnioski	151
Rozdział III. Pozycja prawna zarządu spółki akcyjnej a stosowanie prawa zamówień publicznych	155
§ 1. Zarząd spółki akcyjnej zamawiającej w Prawie zamówień publicznych	155
§ 2. Obowiązki zarządu spółki akcyjnej zamawiającej w przygotowaniach procedury zlecenia zamówienia oraz przy realizacji zamówienia	185
§ 3. Zarząd spółki akcyjnej przyjmującej zamówienie w Prawie zamówień publicznych	204
§ 4. Obowiązki zarządu spółki akcyjnej przyjmującej zamówienie publiczne	215

§ 5. Odpowiedzialność z tytułu naruszenia warunków realizacji zamówień publicznych	218
§ 6. Wnioski	221
Rozdział IV. Zarząd spółki akcyjnej a problematyka outsourcingu	223
§ 1. Cel gospodarczy umowy outsourcingu	223
§ 2. Strony umowy outsourcingu	233
§ 3. Prawa i obowiązki zarządu spółki akcyjnej przy umowie outsourcingu	253
§ 4. Prawa i obowiązki outsourcingodawcy	261
§ 5. Odpowiedzialność z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania	270
§ 6. Wnioski	273
Rozdział V. Konkluzje podsumowujące	277
§ 1. Kompetencje zarządu wynikające z regulacji Kodeksu spółek handlowych	277
§ 2. Zmiana kompetencji zarządu spółki akcyjnej uczestniczącej w zamówieniach publicznych	282
§ 3. Zmiana kompetencji zarządu spółki akcyjnej korzystającej z umowy outsourcingu	285
§ 4. Ustalenie charakteru prawnego zarządu w spółce akcyjnej	287
§ 5. Wyniki badań	290
Indeks rzeczowy	301

Przedmowa

Inspirację do monograficznego opracowania zagadnienia charakteru prawnego zarządu w spółce akcyjnej stanowiła widoczna w praktyce obrotu gospodarczego rozbieżność w zakresie rozumienia kompetencji oraz roli w strukturze organizacyjnej zarządu spółki akcyjnej. Podczas prowadzonych badań empirycznych oraz wstępnej analizie problemu zauważyłam, że w obecnej judykaturze i literaturze z zakresu omawianego zagadnienia niejednolicie jest rozumiane pojęcie kompetencji zarządu do prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji.

Charakter prawny zarządu spółki akcyjnej określony jest w treści art. 368 KSH. Przepis ten okazuje się niewystarczający do wskazania pozycji prawnej zarządu w kontekście wielu aktów wewnętrznych tworzonych w spółce akcyjnej tj.: uchwał, regulaminu pracy zarządu, zaleceń rady nadzorczej, zarządzeń prezesa zarządu spółki.

Praktyka prowadzenia działalności gospodarczej przez spółkę akcyjną, ukazuje stosowanie regulaminów celem uporządkowania i usystematyzowania zadań zarządu lub jego członków. Należy podkreślić, że taki zabieg nie wywołuje skutków prawnych w stosunku do osób trzecich. Wobec tego powstaje dysonans pomiędzy stanowieniem prawa, jego interpretacją i stosowaniem. Rozbieżność ta ma znaczenie dla funkcjonowania obrotu gospodarczego. Jego powstanie stanowi zagrożenie dla kodeksowych zasad reprezentacji spółki akcyjnej, ale też innych osób prawnych.

Teżą niniejszej monografii jest założenie, że zadania zarządu spółki akcyjnej w zależności od celu działania spółki, jak również uwarunkowań gospodarczych, ekonomicznych, czy prawnych, ulegają ciągłym zmianom, w konsekwencji nie występuje możliwość ustalenia stałych obowiązków zarządu. Wszelkie czynności prawne, zmierzające do konkretyzacji zakresu działalności zarządu spółki akcyjnej powodują ograniczenie normy kompetencyjnej zawartej w treści art. 368 § 1 ustawy z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych¹.

Uznałam za niezbędne i konieczne ustalenie charakteru prawnego zarządu spółki akcyjnej poprzez realizację następujących celów:

- zbudowanie definicji zadań zarządu spółki akcyjnej przez ukazanie relacji pomiędzy kompetencją zarządu do prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji wynikającą z art. 368 § 1 KSH a podejmowanymi przez zarząd inicjatywami gospodarczymi,

¹ Ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.).

- określenie charakteru prawnego procesu zarządzania spółką akcyjną przez ukanie stopnia realizacji zadań i skutków braku ich realizacji,
- zdefiniowanie i zbadanie zjawiska zmienności zadań zarządu spółki akcyjnej w zależności od podejmowanych inicjatyw gospodarczych, z uwzględnieniem dokonywanych czynności prawnych i faktycznych zarządu oraz uchwał walnego zgromadzenia,
- przeanalizowanie wpływu zmienności zadań zarządu na odpowiedzialność członków zarządu spółki akcyjnej w zakresie podejmowanych czynności, tj. ustalenie na jakiej podstawie prawnej, w jakiej sytuacji faktycznej członkowie zarządu ponoszą odpowiedzialność oraz ustalenie zakresu tej odpowiedzialności,
- ustalenie pozycji prawnej zarządu spółki akcyjnej wobec stanowienia i podejmowania w tej spółce wielu wewnętrznych aktów prawa spółki takich, jak: regulaminy, uchwały walnego zgromadzenia, uchwały rady nadzorczej,
- wskazanie korzyści i negatywnych implikacji związanych ze współwystępowaniem regulacji 368 KSH i aktów wewnętrznych spółki,
- ustalenie charakteru prawnego i pozycji prawnej zarządu i członków zarządu.

W myśl art. 368 § 1 KSH zarząd prowadzi sprawy spółki i ją reprezentuje. Uważa się w doktrynie, że przepis ten sytuuje zarząd na pozycji organu, któremu ustawodawca przyznał nieograniczone prawo do zarządzania spółką. Stanowi umocowanie do czynności faktycznych i prawnych w zakresie prowadzenia spraw spółki i jej reprezentacji. Nieograniczeność polega na tym, iż jedyne ograniczenia, które występują w stosunku do kompetencji zarządu, wynikają wprost z przepisów KSH.

Problemem badawczym pracy staje się zatem ustalenie, jaką faktyczną i prawną pozycję posiada zarząd w spółce akcyjnej przez pryzmat posiadanych kompetencji – z jednej strony, z drugiej natomiast – wykonywanych zadań. Ponadto, niezbędne jest ustalenie, jaki jest charakter prawny zarządu w odniesieniu na zajmowanej pozycji. Przedstawiciele doktryny nie podejmują próby wyodrębnienia pojęcia „kompetencji”, terminu „zadań”, czy „zadaniowości” zarządu. W konsekwencji, w praktyce gospodarczej wykształcono własne metody wyodrębnienia zadań i dostosowania pozycji zarządu do charakteru prowadzonej działalności gospodarczej.

Jest to zagadnienie szczególnie interesujące i istotne ze względu na podwójną rolę, jaką pełni zarząd w spółce: jest organem wykonawczym w stosunku do uchwał walnego zgromadzenia i organem zarządzającym. W związku z powyższym, w praktyce stosowania przepisów KSH, coraz częstszym zjawiskiem jest m.in. tworzenie regulaminów pracy zarządu lub uchwał, których rolą jest uszczegółowienie, a często nawet sprecyzowanie, reguł funkcjonowania tego organu. Przy tej okazji pojawia się złożone zagadnienie zadań zarządu. Wówczas powstaje wątpliwość, jakie czynności dokonywane przez zarząd spółki akcyjnej wynikają z ogólnej kompetencji zawartej w art. 368 KSH, a które są m.in. konsekwencją realizacji uprawnień zawartych w uchwałach walnego zgromadzenia lub regulaminie prac zarządu. Problemem jest ustalenie charakteru prawnego dokonywanych czynności, a w rezultacie wskazanie, kto i w jakim zakresie ponosi od-

powiedzialność za ich realizację. Przy takiej strukturze wewnątrzorganizacyjnej, członkowie zarządu wielokrotnie nie mają świadomości zakresu swoich zadań, a tym samym ponoszonej przez siebie odpowiedzialności.

Z powyższych powodów celem monografii jest znalezienie kompromisu pomiędzy treścią prawa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej, stanowiskiem judykatury oraz działaniami praktycznymi. Kompromis jest możliwy do wypracowania w oparciu o analizę dostępnej literatury, orzeczeń sądowych, jak również przeprowadzonych badań empirycznych.

W świetle poczynionych ustaleń uznałam, że niezbędne jest dogłębne przeanalizowanie prezentowanej materii, zarówno ze względów teoretycznych, jak i metod stosowania i wykonywania prawa. Praca ta może być również pomocna osobom pełniącym funkcję członków zarządu spółek kapitałowych.

Przy opracowywaniu niniejszej monografii wykorzystane zostały następujące metody badawcze: metoda dogmatyczna, analiza orzecznictwa, metoda analityczna, metoda statystyczna oraz metoda porównawcza.

Metodę dogmatyczną zrealizowano w taki sposób, że poddano analizie akty prawne w zakresie podstawowego funkcjonowania spółki akcyjnej, tj. w oparciu o przepisy KSH oraz w zakresie szczególnych inicjatyw gospodarczych. Za takie inicjatywy uznaje działalność wykonywaną w ramach Prawa zamówień publicznych oraz przy zastosowaniu outsourcingu. Uzasadnieniem wyboru skonkretyzowanych dwóch szczególnych inicjatyw gospodarczych jest ich charakter prawny. Prawo zamówień publicznych zobowiązuje podmiot do ścisłego stosowania przepisów prawa, w zasadzie wyłączając w tym zakresie autonomię. Prawo zamówień publicznych, ze względu na przedmiotowy związek z wykorzystywaniem środków finansów publicznych, w rygorystyczny sposób ujmuje porządane zachowania zobowiązanych do jego stosowania. Uważam, że prawo to w swojej naturze ogranicza swobodę zarządzania spółką. Natomiast, umowa outsourcingu jest umową nienazwaną, w konsekwencji czego jej konstrukcja prawna opiera się wyłącznie na zasadzie swobody umów. Taki charakter prawny umowy umożliwia stronom swobodne kształtowanie postanowień, również w zakresie zarządzania. Oznacza to, że szczególne inicjatywy gospodarcze stanowią skrajny kontrast we wzajemnym stosunku, przez co ich analiza pozwala na zaobserwowanie, jak zmienia się sposób zarządzania spółką przy ich występowaniu oraz jaki ma to wpływ na pozycję prawną i charakter prawny zarządu spółki akcyjnej.

Analiza orzecznictwa wskazała istnienie odrębności pomiędzy teorią a praktyką stosowania prawa. Wykonanie analizy miało na celu zbadanie, w jakim zakresie w praktyce prowadzenia działalności gospodarczej wykształciły się mechanizmy zarządzania i czy naruszają one normę kompetencyjną z art. 368 § 1 KSH.

Metoda analityczna polegała na wnikliwym przeglądzie opracowań naukowych przedstawicieli doktryny, obejmujących kwestie związane z kompetencjami zarządu

i procesem zarządzania oraz skutkami wprowadzania regulaminów zarządu, jako uzupełnienia statutu.

Metoda statystyczna, która polegała na analizie danych statystycznych pochodzących z badań własnych, wykonanych na podstawie materiałów uzyskanych z rejestrowanych akt sądowych. Szczegółowemu badaniu poddano akta 100 spółek akcyjnych, w zakresie treści statutu oraz aktów wewnętrznych spółki akcyjnej. Podstawową grupę badawczą stanowiło 40 spółek akcyjnych bez cech szczególnych. Spośród pozostałych 60 spółek akcyjnych wyodrębniono 2 grupy szczegółowe, tj. 30 spółek zajmujących się realizacją zamówień publicznych oraz 30 z zastosowanym outsourcingiem. Otrzymane dane umożliwiły wskazanie skali zjawiska i ustalenie, czy prezentowany problem stanowi ważne zagadnienie prawne.

Metoda porównawcza, została wykorzystana do porównania interpretacji znaczenia, celów, regulacji zarządzania spółkami akcyjnymi w świetle prawa polskiego i innych wybranych porządków prawnych (tj. Niemiec, Unii Europejskiej). Zastosowanie tej metody pozwoliło ustalić, czy stawiany problem ma charakter uniwersalny, tzn. czy występuje w innych porządkach prawnych.

Wstępnego wyjaśnienia wymagają stosowane w monografii pojęcia. Zadaniem zarządu jest wskazana (określona przez zarząd) prawna lub faktyczna czynność do wykonania. Działania natomiast to ciąg zadań realizowanych w celu osiągnięcia określonego zamiaru. Działania są realizowane w ramach posiadanej przez zarząd spółki akcyjnej kompetencji do prowadzenia spraw spółki, jak i jej reprezentacji. Oznacza to, że nie mają one wpływu na kompetencje zarządu, a jedynie jego pozycję prawną. Pozycja prawna zarządu zależna jest od podejmowanych działań przez zarząd spółki, czy też roli w jakiej ten zarząd występuje. Pozycję można traktować jako logistyczne umiejscowienie zarządu w określonej strukturze organizacyjnej, np. zarząd w konsorcjum reprezentuje interesy całego konsorcjum, a nie wyłącznie spółki akcyjnej, czy zarząd zawierający umowę outsourcingu, który nabywa uprawnienia kontrolne względem outsourcingodawcy. Pozycja jest zmienna, bo zadania są zmienne. Pozycja prawna zarządu pozostaje niezależna od charakteru prawnego zarządu. Regulacja art. 368 KSH jest regulacją podstawową, czy wyjściową dla pozycji prawnej zarządu spółki akcyjnej, ale to zadania realizowane przez zarząd decydują o jej zmienności. Kompetencja zarządu wynika wprost z ustawy, w konsekwencji czego charakter prawny zarządu jest stały i niezmienny. Żadną czynnością ani faktyczną, ani prawną nie można zmienić zakresu ustawowej kompetencji zarządu. Zarząd jest ustawowo umocowany do reprezentowania i prowadzenia spraw spółki, jest organem koniecznym i umożliwiającym prawidłowe funkcjonowanie spółki akcyjnej. Stanowi legitymację działania spółki akcyjnej.

Monografia jest przedmiotem analizy i próby zdefiniowania prezentowanych pojęć.

Niniejsza praca została przygotowana na podstawie rozprawy doktorskiej napisanej na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku pod kierunkiem dr hab. *Agnieszki Malarewicz-Jakubów*, prof. UwB, której dziękuję za nieocenione wsparcie, motywację oraz życzliwość. Dziękuję również za pomoc promotor pomocniczej dr hab. *Annie Doliwie-Klepackiej*. Składam także podziękowania recenzentom dr hab. *Katarzynie Ko-*

Przedmowa

paczyńskiej-Pieczniak, prof. UMCS oraz dr hab. *Zbigniewowi Kuniewiczowi*, prof. US za cenne uwagi, które pomogły mi w przygotowaniu tego opracowania.

Białystok, 1.6.2017 r.

dr *Renata Tanajewska*

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

FinPublU	ustawa z 27.8.2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1870 ze zm.)
GospKomU	ustawa z 20.12.1996 r. o gospodarce komunalnej (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 827)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1666 ze zm.)
KRSU	ustawa z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 700 ze zm.)
KSH	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.)
ObrInstrFinU	ustawa z 29.7.2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1636 ze zm.)
PrzedPaństU	ustawa z 25.9.1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 1384 ze zm.)
PrSpółdz	ustawa z 16.9.1982 r. – Prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 21 ze zm.)
PrUpad	ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 2171 ze zm.)
PrZamPubl	ustawa z 29.1.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 2164 ze zm.)
RachunkU	ustawa z 29.9.1994 r. o rachunkowości (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1047 ze zm.)
SamGminU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.)
SwobDziałGospU	ustawa z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1829 ze zm.)

2. Organy i instytucje

NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
NSA (7)	Naczelny Sąd Administracyjny w składzie 7 sędziów
Prezes UOKiK	Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
SA	Sąd Apelacyjny
SN	Sąd Najwyższy
SN(7)	Sąd Najwyższy w składzie 7 sędziów
SN(PSIC)	Sąd Najwyższy w pełnym składzie Izby Cywilnej (w latach 1988–1989: Izby Cywilnej i Administracyjnej)
SO	Sąd Okręgowy
SR	Sąd Rejonowy
SW	Sąd Wojewódzki
TK	Trybunał Konstytucyjny

3. Czasopisma i publikacje

Admin.	Administracja
AIS	Acta Iuris Stetinensis
An. UMCS	Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
ATDP	Administracja. Teoria, Dydaktyka, Praktyka
AUL	Acta Universitatis Lodziensis, Folia Iuridica
AULFO	Acta Universitatis Lodziensis. Folia Oeconomica
AUNC	Acta Universitatis Nicolai Copernici
AUWr	Acta Universitatis Wratislaviensis
BA	Biuletyn Arbitrażowy
BMS	Biuletyn Ministerstwa Sprawiedliwości
BSN	Biuletyn Sądu Najwyższego
BSW	Biuletyn Sądowy Warszawski
CI	Czas Informacji
CiRZ	Controlling i Rachunkowość Zarządcza
Comp.	Computerworld
CWiNP	Controlling: wiedza i narzędzia praktyczne
DPP	Demokratyczny Przegląd Prawniczy
Dz.Praw.	Dziennik Praw Państwa Polskiego
Dz.U.	Dziennik Ustaw
Dz.Urz.	Dziennik Urzędowy
EiOP	Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa
EP	Edukacja Prawnicza

Wykaz skrótów

EPS	Europejski Przegląd Sądowy
EuroL.	Euro Logistics
FK	Finanse Komunalne
FM	Facility Manager
GdSP	Gdańskie Studia Prawnicze
Gl.	Glosa
Gł. Sąd.	Głos Sądownictwa
GMiL	Gospodarka Materiałowa i Logistyka
GP	Gazeta Prawna
GPod.	Gazeta Podatkowa
GS	Gazeta Sądowa
GSiP	Gazeta Sądowa i Penitencjarna
GW	Gazeta Wyborcza
HBRP	Harvard Business Review Polska
HW	Handel Wewnętrzny
Inf. Pr.	Informator Prawniczy
IURZP	Inżynieria & Utrzymanie Ruchu Zakładów Przemysłowych
JP	Jurysdykcja Podatkowa
Jur.	Jurysta
KIO	Krajowa Izba Odwoławcza
KNoP	Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie. Szkoła Główna Handlowa
KP	Kontrola Państwowa
KPP	Kwartalnik Prawa Prywatnego
KPPubl.	Kwartalnik Prawa Publicznego
KSP	Krakowskie Studia Prawnicze
Kw.Pr.	Kwartalnik Prawniczy
LaJ	Logistyka a Jakość
Log.	Logistyka
LP	Lepszy Biznes: magazyn profesjonalistów SAP
M.P.	Monitor Polski
MiR	Marketing i Rynek
MoP	Monitor Prawniczy
MPB	Monitor Prawa Bankowego
MPH	Monitor Prawa Handlowego
MPod.	Monitor Podatkowy
MPP	Monitor Prawa Pracy
MRiF	Monitor Rachunkowości i Finansów
MSP	MSP Gazeta Małych i Średnich Przedsiębiorstw
Nieru.	Nieruchomości
NJV	Networks and Joint Ventures

Wykaz skrótów

NM	Nowoczesny Magazyn
NP	Nowe Prawo
OGF	Ogólnopolska Gazeta Finansowa
OiK	Organizacja i Kierowanie
OM	Outsourcing Magazine
OSA	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSAP	Opolskie Studia Administracyjno-Prawne
OSG	Orzecznictwo Sądów Gospodarczych
OSN	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego (1917–1939, 1945–1952), Orzeczenia Sądu Najwyższego, Izby Cywilnej i Izby Karnej (1953–1961), Orzecznictwo Izby Cywilnej Sądu Najwyższego (1962), Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Cywilna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (1963–1981), Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Cywilna i Administracyjna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (od 1982), Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (od 2003)
OSNAPiUS	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Zbiór Urzędowy. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNPG	Orzecznictwo Sądu Najwyższego wydawane przez Prokuraturę Generalną
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich – Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych (1957–1989), Orzecznictwo Sądów Polskich (od 1990)
OSPika	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych (lata: 1957–1989)
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
PA	Prawo Asekuracyjne
Pał.	Palestra
PB	Prawo Bankowe
PE	Problemy Egzekucji
PES	Problemy Egzekucji Sądowej
PG	Przegląd Gospodarczy
PHURK	Czasopismo Kwartalne Całego Prawa Handlowego, Upadłościowego oraz Rynku Kapitałowego
PiA	Prawo i Administracja
PiP	Państwo i Prawo
PiPod	Prawo i Podatki

Wykaz skrótów

PiŚ	Prawo i Środowisko
PiW	Pieniądze i Więż
PiZ	Personel i Zarządzanie
PiZS	Praca i Zabezpieczenie Społeczne
PiŻ	Prawo i Życie
PN	Przeгляд Notarialny
PNAEWw	Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu
PNUEwW	Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
PO	Przeгляд Organizacyjny
POPod.	Przeгляд Orzecznictwa Podatkowego
PP	Przeгляд Podatkowy
PPC	Polski Proces Cywilny
PPH	Przeгляд Prawa Handlowego
PPiA	Przeгляд Prawa i Administracji
PPP	Problemy Prawa Przewozowego
PPPub	Przeгляд Prawa Publicznego
PPr	Prawo Pracy
PPzed.	Prawo Przedsiębiorcy
PPUAM	Przeгляд Prawniczy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza
PPUW	Przeгляд Prawniczy UW
PR	Prawo Rolne
Pr. Gosp.	Prawo Gospodarcze
Pr. Sp.	Prawo Spółek
Probl. Praw.	Problemy Praworządności
Probl. Wym. Spraw.	Problemy Wymiaru Sprawiedliwości
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przeгляд Sądowy
PUE	Prawo UE
PUG	Przeгляд Ustawodawstwa Gospodarczego
PulsB	Puls Biznesu
PWPMEiP	Problemy Współczesnego Prawa Międzynarodowego, Europejskiego i Porównawczego
PZ	Problemy Zarządzania
PZP	Prawo Zamówień Publicznych
PZS	Przeгляд Zagadnień Socjalnych
R. Pr.	Radca Prawny
Rachun.	Rachunkowość
Rej.	Rejent